

Rapport 2013:33

VA-ledningar mellan Örtofta - Eslöv

Västra Sallerups socken, Örtofta socken. FU 2013.

Therese Ohlsson

Rapport 2013:33

VA-ledningar mellan Örtofta - Eslöv

Västra Sallerups socken, Örtofta socken. FU 2013.

Therese Ohlsson

Fornlämningsnr: 3 och 6
Eslöv - Örtofta, Västra Sallerups-
socken och Örtofta socken
Eslövs kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2013 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2013:33

Omslag: Enskifteskarta över Ellinge från 1827.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Tidigare undersökningar	6
Undersökningsresultat	6
Schakt 1, Ellinge	6
Schakt 2, Ellinge	6
Schakt 3, Nöbbelöv	9
Referenser	11
Administrativa uppgifter	12
Sydsvensk Arkeologi AB rapportserie 2013	13

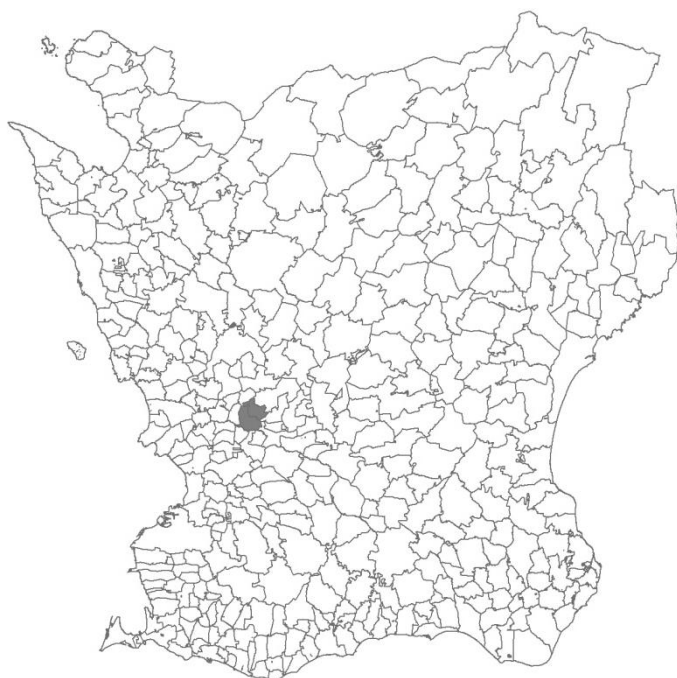

Fig. 1. Skånes socknar med Västra Sallerups och Örtoftas socknar gråmarkerade.

Fig. 2. Schakten svartmarkerade och de medeltida bytomterna Ellinge och Nöbbelöv markerade med grått.

Sammanfattning

Med anledning av markarbeten inför av utbyggnad av VA-ledningar mellan Örtofta och Eslöv genomfördes en arkeologisk förundersökning. Då undersökningsområdet låg i direkt anslutning till bytomterna Ellinge (Västra Sallerup socken RAÄ 6) och Nöbbelöv (Västra Sallerup socken RAÄ 3) beslutade länsstyrelsen i Skåne län (Lst dnr 431-1831-12) att en arkeologisk förundersökning skulle genomföras. I beslutet fanns också ett tredje fornlämningsområde med: Örtofta 28 men denna yta kom ej att beröras av ledningsdragningen.

Arbetet pågick i maj 2013 och personal var Therese Ohlsson. Fynden förvaras i Lunds universitets historiska museums magasin (LUHM 32218).

Undersökningens sökande var VA Syd.

Ellinge

Schaktet vid Ellinge bytomt gick norr om det i FMIS markerade området. Det påträffades en ugn, byggnadsrester, stolphålsområden, härdar samt stenrader som kan ha fungerat som gränsmarkeringar.

Namnet Ellinge omnämns första gången 1333 i samband med att Nicolaus Jacopsun skriver sig dit (DD 2R 11:17).

Nöbbelöv

I schaktet strax utanför Nöbbelövs bytomt påträffades en anläggning som eventuellt varit en väg i övrigt var det mycket stört av dräneringar samt djupgående jordbruksmaskiner.

Första kända omnämnandet av Nöbbelöv (Nybylle) är från 1200-1201 (SD 1:686)

Fig. 3. Schaktet vid Ellinge bytomt, mot nordost.

Tidigare undersökningar

År 2006 (L12.20-222-05) genomfördes en arkeologisk förundersökning i samband med ledningsdragning för fjärrvärme. Denna undersökning innebar att schakt togs upp i anslutning till denna ledningsdragning. Vid undersökningen framkom tidigare ej kända förhistoriska boplatslämningar (mellanneolitisk tid enl. C14) vid Ellinge bytomt. I närheten av Nöbbelövs bytomt hittades en avbruten spets av ett bronsålderssvärd. Vid själva schaktningarna för fjärrvärmeledningen vid Nöbbelövs by framkom hårt fragmenterade och mycket diffusa lämningar som kopplades till den sentida bebyggelsen i Nöbbelöv by.

Undersökningsresultat

Nedan följer en genomgång baserat på de tre schakt som togs upp. Det var två schakt norr om och nordost om Ellinge bytomt samt ett schakt öster om Nöbbelöv bytomt.

Vid Ellinge öppnades två schakt beroende på en elledning som skulle undvikas då utsättningen av denna var något osäker.

Schakt 1, Ellinge

Schaktet drogs på den västra sidan om ett järnvägsspår och vid bytomten svängde det av mot väster. Fornlämningsområdet/ Ellinge bytomt tangerades i svängen.

Norra delen av detta schakt var till stor del stört av senare nedgrävningar som troligen har med markarbeten vid det tidigare fjärrvärmearbetet att göra. I schaktets västra del påträffades tre stolphål. Dessa stolphål var ganska grunda ca 0,05- 0,7 m djupa och fyllningen bestod av brun lerig silt med inslag av småsten och enstaka träkol.

Matjorden var ca 0,5 m tjock och sterilen bestod av gul sandig lera, vissa partier var mer sandiga.

I mitten av schaktet påträffades ytterligare tre stolphål och i den sydvästra delen en härd. Stolphålen var även här grunda och fyllningen bestod av mörkbrun siltig sand/melerad brungul kompakt sand. Härden var urlakad och syntes som ett sotigt lager med en del träkol. Det var ca 0,07-0,1 m tjockt och hade tydliga begränsningar. I matjorden framkom en del flinta som eventuellt skall kopplas till detta område som därmed kan ses som fragmentariska spår av en stenåldersboplat.

Schakt 2, Ellinge

Med anledning av en elledning blev det ett avbrott i schaktningen. Det andra schaktet innebar att en del av Ellinge bytomt tangerades.

Det påträffades stolphålsområden, en ugn, lerlager, stenrader, områden med stenskrammel, grop och kulturlager.

Stolphålsområde samt stenrad

I den nordöstra delen framkom ett stolphålsområde samt en fragmentarisk stenrad. En del sten försvann under schaktningen. Norr om dessa stolphål var schaktet väldigt djupt med mäktiga matjordslager och i botten mer organiska lager. Sannolikt har det funnits ett område där det stått vatten. Eventuellt är anläggningarna del av en närliggande boplats eller är stolphålen och stenraden en gräns mot det vattenavsatta området. I nära anslutning till stenraden påträffades ett område rikligt med sten, stenskrammel. Det såg inte ut att vara lagd sten utan mer dit-slängd.

Direkt väster om stenskramlet fanns ytterligare en stenrad som även den kan vara en gränsmarkering.

Huslämningar

Ungefär mitt i schakt två påträffades byggnadslämningar i form av en trolig ugn, lergolv och ett lerlager med bränt material. Anläggningarna låg utmed den södra schaktkanten, vilket innebär att den totala utbredningen är osäker.

Ugnen bestod av bränd lera och i det övre skiktet framkom en del lerklining samt tegel och sten i kanten. Det påträffades mycket bränt material såsom träkol och aska. Den underliggande jorden var värmepåverkad. Eventuell kan det ha varit en kupolugn.

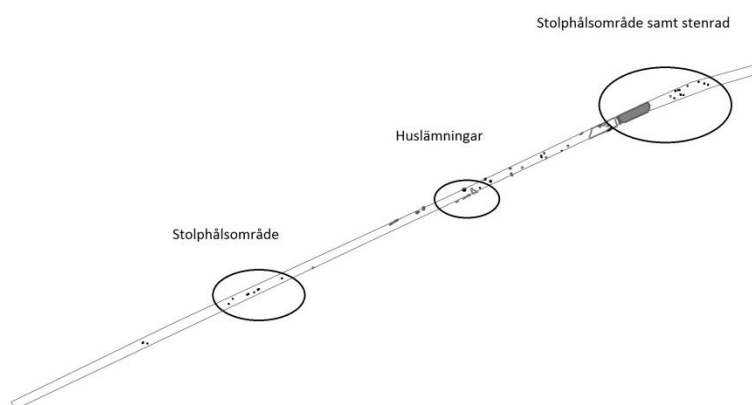

Fig. 4. Schakt två i Ellinge med alla kontexter markerade.

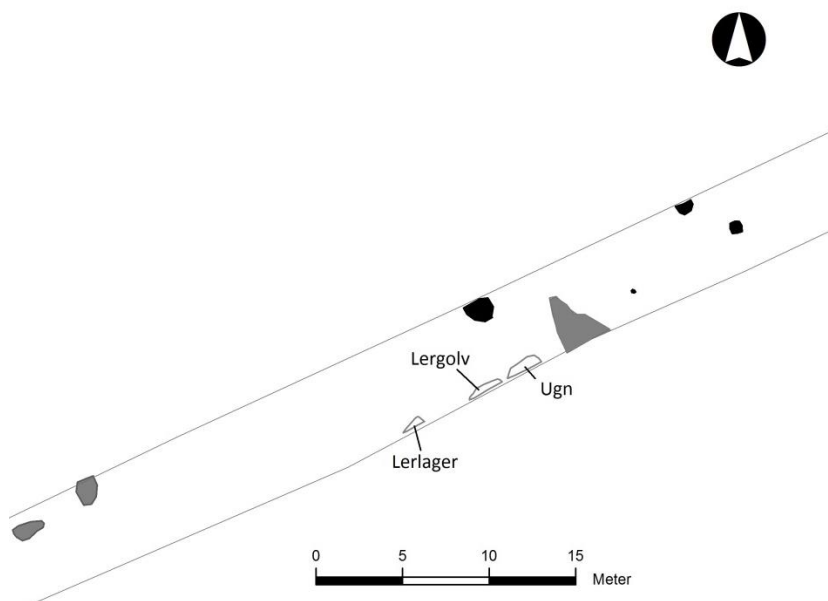

Fig. 5. Olika anläggningar markerade i schakt två, Ellinge.

Lergolvet intill bestod av grågul siltig lera och såg ut att vara nedgrävt ca 0,1 m i underliggande lager från befintlig schaktyta. I lagret påträffades en del småsten, enstaka kalkprickar och träkol.

Lerlagret som framkom väster om lergolvet hade ett lager med träkol ovanpå. Även detta lager såg ut att ha varit nedgrävt och hade tydliga raka kanter mot det omgivande jorden. I detta lager påträffades högmedeltida keramik.

Fig. 6.

I förgrunden syns ugnen och det gula lergolvet finns beläget därefter längs schaktväggen.

I detta område framkom även en grop med skålad botten som var ca 0,3 – 0,45 m djup.

Stolphålsområde

I den västra delen av schakt två vid Ellinge bytomt framkom flera stolphål. Stolphålen låg i ett sandigare parti på en liten slänt. Stolphålen var ganska diffusa och vilket kan bero på att marken var mycket torr. Stolphålen var ganska grunda, ett fåtal undersöktes med spade. Eventuellt skall dessa stolphål sättas i samband med en förhistorisk bebyggelse.

I den sista delen av schaktet var matjorden mycket kompakt och området var svårchaktat. Möjligen har det varit ett arbetsområde när den intilliggande fjärrvärmen lades ner.

Schakt 3, Nöbbelöv

Schaktet drogs i anslutning till bytomten och arkeolog var närvarande på den del som var närmast den registrerade fornlämningen. Det var mycket stört av dräneringar samt djupgående jordbruksmaskiner.

I norra delen av schaktet framkom en anläggning som hade en skålad fördjupning. Den gick i NÖ-SV riktning och hade mycket tydliga begränsningar mot sterilen. Det drogs en skopbredd med maskin för att få fram sektioner och djup. Anläggningen visade sig vara skålad. Eventuellt kan det vara en vägsträckning ner mot den intilliggande ån. I fyllningen påträffades en hästsko.

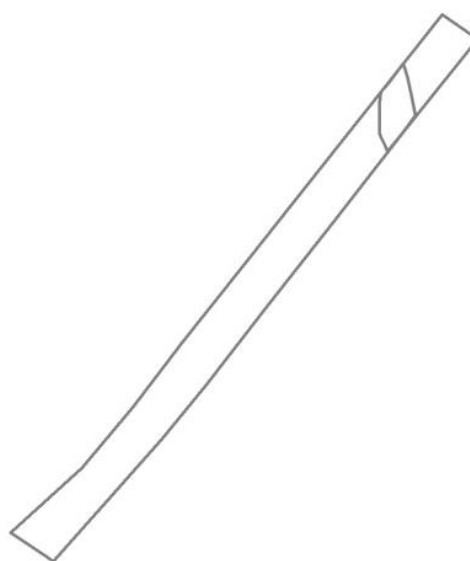

Fig. 7. Schaktet i direkt närhet till Nöbbelövs bytomt.

Fig. 8. Den eventuella vägen i schaktet vid Nöbbelöv.

Referenser

Diplomatarium Danicum 2. række udgivet af det Danske Sprog- og Litteraturselskab med understøttelse af Carlsbergfondet. udgivet af F. Blatt og G. Hermansen

Svenskt diplomatarium. Kungl. Vitterhets, historie och antikvitets akademien Stockholm 1829 –

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	120017
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-1831-12
Datum för beslut:	2012-03-16
Län:	Skåne
Kommun:	Eslöv
Socken:	Västra Sallerup och Örtofta
Koordinatsystem:	SWEREF TM 99
X koordinat:	6186840,06
Y koordinat:	392973,98
Höjdsystem:	SWEREF TM 99
M ö.h.	ca 44-45 m ö. h.
Fältarbetstid:	130521-130523
Antal arbetsdagar:	3
Antal arkeologtimmar:	24
Antal maskintimmar :	-
Undersökt yta:	3943 m ²
Platschef:	Therese Ohlsson
Personal:	Therese Ohlsson
Projektgrupp:	-
Uppdragsgivare:	VA Syd
Tidigare undersökningar:	L12.20-222-05
Fynd:	LUHM 32218
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt, foton förvaras i Regionmuseum/Landsantikvarien i Skånes arkiv
Kostnader:	36093,60

Sydsvensk Arkeologi AB rapportserie 2013

1. Bunkeflostrand 21:3, del av, Bunkeflo socken, Malmö kommun, AU 2012. Joakim Frejd.
2. Pilbladet 1 (f.d. del av Sallerup 180:36), fornlämning nr 32 i Södra Sallerups sn, Malmö kommun, FU 2012. Joakim Frejd & Elisabeth Rudebeck
3. Krokiga gatan och Åbogatan. Åhus socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
4. Norra Sandby ödekyrkogård. Sandby 68:1, Norra Sandby socken, Hässleholms kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
5. Bollerups säteri 3:5, fornlämning 13, Bollerups sn, Tomelilla kn. FU 2012. Per Sarnäs.
6. Bäckaskog 1:17, Kiaby sn, Kristianstad kn. FU 2011. Tony Björk.
7. Tjörneröd och Högestad. Arkeologisk inventering och kulturmiljövärdering för vindbruksparker. Del Tjörneröd. 2013. Bertil Helgesson.
8. Tjörneröd och Högestad. Arkeologisk inventering och kulturmiljövärdering för vindbruksparker. Del Högestad. 2013. Bertil Helgesson.
9. Östraby kyrka. Arkeologisk förundersökning i samband med golvomläggning 2013. Ing-Marie Nilsson.
10. Kronatorp 3, Augerum sn, Karlskrona kn. Arkeologisk förundersökning 2012. Therese Ohlsson.
11. Citadellstaden 2:1, Landskrona stad, Landskrona kommun. Arkeologiska förundersökningar 2011. Joakim Frejd.
12. Limhamn 155:355 m.fl. Hyllie sn, Malmö stad. Arkeologisk förundersökning 2012. Åsa Berggren.
13. Östra Centrum i Kristianstad. Fastigheten Kristianstad 4:4 m fl., Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
14. Vintrie Park. Grav och gård, 4000 BC–1712 AD. Malmö kommun. Arkeologisk slutundersökning 2011. Kristian Brink & Karina Hammarstrand Dehman.
15. Näsby 35:1 och 35:4, Kristianstad sn, Kristianstads stad och kommun. Arkeologisk utredning steg 1, 2013. Ulla Isabel Wolfe
16. Innerstaden 1:14 – Skomakaregatan och Gyllenstjärna 29, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning 2013. Per Sarnäs.
17. Innerstaden 31:10, fornlämning 20, Malmö kommun, Malmö stad. Arkeologisk förundersökning 2012. Per Sarnäs.
18. Näsby 35:47, Kristianstad, Kristianstad kn. AU 2013. Tony Björk.
19. Torsken 1, Benmöllan 1 & Hamnen 21:147, Malmö stad, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Per Sarnäs.
20. Niagara 2 & 3 samt Hamnen 21:137, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning 2012–2013. Per Sarnäs.
21. Lärkan 10, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning 2013. Per Sarnäs.
22. Yngsjö 14:59 m.fl., Åhus socken, Kristianstad kommun. AU 2012-13. Tony Björk.
23. Vä 157:5 och 157:9, Vä socken, Kristianstad kommun. AU1 2013. Tony Björk.
24. Färlöv 5:4 mfl., Färlöv socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk utredning steg 2 och arkeologisk undersökning 2011. Ylva Wickberg.
25. Hammar 9:21 m fl. Särskild undersökning 2010-2011. Bertil Helgesson, Charlotte Fabeck, Thomas Linderöth & Peter Skoglund.
26. Bollerups säteri 3:5. Bollerups socken, Tomelilla kommun. Arkeologisk förundersökning 2013. Therese Ohlsson
27. Henckelska gården. Helsingborgs stad, Helsingborg kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Therese Ohlsson.
28. Kristianstad 4:4 m fl. Kristianstad stad och kommun. Arkeologisk förundersökning 2011. Jan Kockum & Ing-Marie Nilsson.
29. Gamla Staden 8:1 – Stortorget, fornlämning 42, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. Arkeologisk förundersökning 2013. Karina Hammarstrand Dehman.
30. Hötofta bytomt, Södra Åkarps socken, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Joakim Frejd.

31. Trädgårdshallen 1, Oxie socken, Malmö kommun. Arkeologisk utredning 2013. Karina Hammarstrand Dehman.
32. Uppåkra kyrka. Stora Uppåkra 8:4. Arkeologisk förundersökning och undersökning 2013. Ing-Marie Nilsson.
33. VA-ledningar mellan Örtofta-Eslöv. Västra Sallerups socken, Örtofta socken. FU 2013. Therese Ohlsson.

